

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 31 grudnia 2025 r.

Pozycja 327

POSTANOWIENIE z dnia 20 grudnia 2023 r. Sygn. akt Ts 95/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Jarosław Wyrembak,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej S.Z. w sprawie zgodności:

- 1) art. 6 ust. 1 w związku z art. 5 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. 2019 r. poz. 2204) w zakresie, w jakim „wyłącza rękojmię wiary publicznej ksiąg wieczystych w stosunku do tylko takich rozporządzeń nieodpłatnych, które są dodatkowo powodowane motywem «szczodroblewości»”, z art. 64 ust. 1 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 2 § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. 2019 r. poz. 1460, ze zm.) oraz art. 16 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. 2019 r. poz. 256, ze zm.; [dalej: k.p.a.]) „w zakresie, w jakim przepisy te w sprawie o uzgodnienie stanu prawnego nieruchomości – ujawnionego w księdze wieczystej na podstawie ostatecznej decyzji administracyjnej wydanej zgodnie z art. 18 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 32, poz. 191, ze zm.) – z rzeczywistym stanem prawnym, wiązą sąd cywilny wadliwą decyzją administracyjną, pomimo stwierdzenia we właściwym postępowaniu nadzorczym na podstawie art. 158 § 2 k.p.a., iż będąca podstawą wpisu decyzja – wobec wypełnienia przesłanek z art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. – została wydana z naruszeniem prawa”, z art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 3 w związku z art. 2, art. 10 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 16 czerwca 2020 r. (data nadania) S.Z. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił z zarzutami na tle następującego stanu faktycznego.

Postanowieniem z 16 czerwca 1992 r., sygn. akt [...], Sąd Rejonowy w W. stwierdził, że spadek po zmarłej właścicielce nieruchomości, dla której prowadzona jest księga wieczysta nr [...], nabył w całości S.M. Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z 29 czerwca 1992 r., sygn. akt [...], stwierdził następnie, że spadek po nim nabył m.in. R.M. W skład będącej przedmiotem spadku nieruchomości wchodziły działki geodezyjne, które w latach 1942-1946 stanowiły własność Rzeszy Niemieckiej w myśl postanowienia sądu niemieckiego. Od 14 listopada 1946 r., na podstawie art. 2 ust. 1 pkt e dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 30 października 1944 r. o ochronie państwa (Dz. U. R.P. Nr 10, poz. 50; dalej: dekret PKWN), ich właścicielem stał się Skarb Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Decyzją z 22 lutego 1993 r., nr [...], Wojewoda P. stwierdził nieodpłatne nabycie z mocy prawa przez Gminę W. własności ww. nieruchomości. Na podstawie zaś aktu notarialnego z 16 grudnia 1993 r., rep. A nr [...], użytkownikiem wieczystym nieruchomości objętej księgą wieczystą [...] stała się Ogólnokrajowa Spółdzielnia Turystyczna G. w W., przy czym nabywca prawa został zwolniony z pierwszej opłaty z tytułu użytkowania wieczystego.

Decyzją Wojewody [...] z 14 grudnia 2007 r. (...) stwierdzono, że działki wchodzące w skład ww. nieruchomości nie podlegały działaniu art. 2 ust. 1 lit. e dekretu PKWN o reformie rolnej. Po rozpatrzeniu wniosku R.M., decyzją z 2 września 2009 r. nr 653 (...), Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji stwierdził, że decyzja Wojewody P. z 22 lutego 1993 r. wydana została z naruszeniem prawa, jednakże nie stwierdził jej nieważności z uwagi na treść art. 156 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (obecnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 735; dalej: k.p.a.), wobec nieodwracalności skutków prawnych. Decyzją z 26 listopada 2009 r. nr 877 (...) Minister Spraw Wewnętrznych, po rozpatrzeniu wniosku R.M. o ponowne rozpoznanie sprawy, utrzymał w mocy decyzję Wojewody P. W tym stanie rzeczy R.M. wystąpił do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. (dalej: WSA) ze skargą na decyzję Ministra Spraw Wewnętrznych z 26 listopada 2009 r., wnosząc o jej uchylenie z uwagi na rażące naruszenie art. 158 § 2 k.p.a. oraz błędną wykładnię art. 156 § 2 k.p.a. Wyrokiem z 11 czerwca 2010 r., sygn. akt [...], WSA oddalił skargę R.M., stwierdzając brak podstaw do przyjęcia stanowiska skarżącego. Wyrokiem z 7 października 2011 r., sygn. akt [...], Naczelny Sąd Administracyjny (dalej: NSA) oddalił skargę kasacyjną R.M. w przedmiocie stwierdzenia wydania decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych z naruszeniem prawa.

Aktem notarialnym z 8 października 2012 r. R.M. darował skarżącemu S.Z. udziały w przedmiotowej nieruchomości. W konsekwencji skarżący wstąpił w charakterze powoda do toczącego się już postępowania z pozwu R.M. o uzgodnienie z rzeczywistym stanem prawnym treści księgi wieczystej prowadzonej dla ww. nieruchomości poprzez wpisanie go jako jej właściciela w miejsce Gminy W. oraz wykreślenie użytkownika wieczystego, podnosząc m.in. nieodpłatne nabycie prawa do nieruchomości przez Gminę W. Wyrokiem z 6 listopada 2012 r., sygn. akt [...], Sąd Rejonowy w W. I Wydział Cywilny stwierdził związanie sądu powszechnego decyzją administracyjną oraz że nabycie przedmiotowej nieruchomości nastąpiło odpłatnie, za zwolnieniem użytkownika wieczystego z pierwszej opłaty na mocy obowiązujących przepisów, a nie z woli właściciela, tj. Gminy W., co skutkuje utrzymaniem rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych. Wyrokiem z 21 stycznia 2020 r., sygn. akt [...], Sąd Okręgowy w P. Wydział II Cywilny Odwoławczy oddalił apelację skarżącego od ww. wyroku, podzielając ustalenia faktyczne i prawne dokonane przez Sąd Rejonowy.

W tym stanie rzeczy skarżący wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego ze skargą konstytucyjną informując, że wniósł także skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego od wyroku Sądu Okręgowego w P. z 21 stycznia 2020 r. Zdaniem skarżącego zaskarżone przez niego przepisy ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. 2019 r. poz. 2204), ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U.

2019 r. poz. 1460, ze zm.) oraz ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. 2019 r. poz. 256, ze zm.) naruszają przysługujące mu konstytucyjne prawo do sądu i prawo do własności w świetle obowiązywania zasady demokratycznego państwa prawnego oraz trójpodziału i równowagi władz, tj. art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 3 w związku z art. 2 i art. 10 Konstytucji.

Zarządzeniem z 30 czerwca 2020 r. (doręczonym 6 lipca 2020 r.) Prezes Trybunału Konstytucyjnego wezwał skarżącego do doręczenia pełnomocnictwa szczególnego do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz reprezentowania skarżącego w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym, a także do doręczenia odpisów lub poświadczonych za zgodność z oryginałem dokumentów stanowiących jeden komplet załączników do skargi, pod rygorem negatywnych skutków procesowych. Pismem z 10 lipca 2020 r. skarżący ustosunkował się do powyższego zarządzenia. Następnie pismem z 5 sierpnia 2020 r. wniósł dodatkowo o stwierdzenie, że art. 6 ust. 1 w związku z art. 5 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. 2019 r. poz. 2204) w zakresie, w jakim „pod ochroną działania rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych pozostaje czynność ustanowienia użytkownika wieczystego obejmująca – zgodnie z art. 2c ust. 3 i 4 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464) – zwolnienie użytkownika wieczystego z obowiązku uiszczenia pierwszej opłaty rocznej (obecnie pierwszej opłaty) oraz opłaty za przeniesienie własności wzniesionych na gruncie budowli (jeśli takie istnieją)”, jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Pismem procesowym z 8 marca 2022 r. (data nadania) skarżący poinformował, że postanowieniem z 2 czerwca 2021 r., sygn. akt [...], Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Okręgowego w P. z 21 stycznia 2020 r., w którym ostatecznie orzeczono o jego konstytucyjnych prawach i wolnościach.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393, ze zm.; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia na warunkach określonych w Konstytucji oraz u.o.t.p.TK. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych prawem wymagań lub gdy jest oczywiście bezzasadna.

2. Skarga konstytucyjna jest szczególnym środkiem ochrony wolności lub praw, którego uruchomienie warunkowane jest spełnieniem przesłanek z art. 79 ust. 1 Konstytucji, a doprecyzowanych w u.o.t.p.TK. Zakwestionowany w skardze przepis winien być zatem podstawą prawną ostatecznego orzeczenia wydanego przez sąd lub organ administracji publicznej w indywidualnej sprawie, zaś zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK na skarżącym spoczywa obowiązek uprawdopodobnienia naruszenia przysługujących mu konstytucyjnych wolności lub praw wskazanych w skardze przez powołanie argumentów lub dowodów uzasadniających zarzut niezgodności kwestionowanych przepisów z Konstytucją.

3. W wyniku przeprowadzenia rozpoznania wstępnego przedmiotowej skargi Trybunał Konstytucyjny ustalił, że nie spełnia ona warunków dopuszczenia do rozpoznania merytorycznego.

4. Trybunał stwierdza, że zakwestionowany przez skarżącego art. 6 ust. 1 w związku z art. 5 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. 2019 r. poz. 2204), w zakresie wskazanym w punkcie pierwszym *petitum* skargi, nie był podstawą wyroku Sądu Okręgowego w P. Wydział II Cywilny Odwoławczy z 21 stycznia 2020 r., sygn. akt [...], tj. rozstrzygnięcia wskazanego w skardze jako ostateczne w myśl art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK w związku z art. 79 ust. 1 Konstytucji. Sąd Okręgowy stwierdził w tym wyroku, że – wbrew twierdzeniu skarżącego – w rozstrzyganej sprawie doszło do odpłatnego nabycia nieruchomości, a tym samym ukształtowania stanu prawnego obejmującego działanie rękoi wiary publicznej ksiąg wieczystych. Wobec powyższego oparcie analizowanej skargi konstytucyjnej o zarzut, że niezgodne z Konstytucją jest wyłączenie działania rękoi wiary publicznej ksiąg wieczystych w stosunku do tylko takich rozporządzeń nieodpłatnych, które są dodatkowo powodowane motywem „szczodroblewości”, nie znajduje pokrycia w stanie faktycznym sprawy ani w wydanym rozstrzygnięciu. Skarga przybrała w tym zakresie charakter abstrakcyjny i nosi znamiona postulatu *de lege ferenda*. Trybunał zwraca tymczasem uwagę, że skarga konstytucyjna nie jest kolejnym środkiem odwoławczym w toku instancyjnym, służącym podważeniu ustaleń dokonanych wcześniej przez niezależny sąd i zmianie uzyskanych przez skarżącego rozstrzygnięć, które uznaje za niekorzystne w swojej sprawie. Trybunał ustalił ponadto, że wbrew wymaganiom wskazanym art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p.TK, skarżący nie przedstawił uzasadnienia zarzutu niezgodności z Konstytucją przepisu zaskarżonego w punkcie pierwszym *petitum* skargi na tle wydanego w sprawie ostatecznego rozstrzygnięcia.

5. Rozpoznając żądanie sformułowane w punkcie drugim *petitum* skargi Trybunał ustalił, że – wbrew wymaganiom wskazanym w art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK – skarżący nie wskazał, w jaki sposób przysługujące mu i powołane w skardze prawa i wolności zostały naruszone przez zaskarżony przepis. W świetle przytoczonych w tym zakresie wzorców kontroli skarżący nie przedstawił uzasadnienia na poparcie tezy, że w związku ze związaniem sądów powszechnych decyzjami administracyjnymi, nie miał dostępu do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Na podstawie załączonych do skargi dokumentów potwierdzających, w myśl art. 53 ust. 2 pkt 2 u.o.t.p.TK, wyczerpanie drogi prawnej Trybunał ustalił, że skarżący uzyskał rozstrzygnięcie co do istoty sprawy wraz z uzasadnieniem oraz ustaleniem stanu faktycznego i prawnego, czego dotyczą wskazane przez skarżącego w tym zakresie wzorce kontroli. W tym kontekście należy zwrócić uwagę, że skarga konstytucyjna nie jest instrumentem umożliwiającym Trybunałowi podważanie ustaleń i rozstrzygnięć dokonanych w drodze postępowań sądowych.

6. Wskazane powyżej braki, jak stwierdza Trybunał, nie mogą być usunięte w drodze wezwania, o którym mowa w art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK. Przepis ten może bowiem stanowić dla sędziego Trybunału podstawę do wezwania skarżącego do doprecyzowania przedstawionego już uzasadnienia skargi, a nie zaś do umożliwienia mu zmiany zakresu zaskarżenia lub argumentów na jej poparcie. W tym kontekście ocenić należy także żądanie skarżącego wyrażone w piśmie z 5 sierpnia 2020 r. Trybunał ustalił bowiem, że nie może ono podlegać rozpoznaniu, ponieważ przedstawiony w tym piśmie dodatkowy zarzut niezgodności kwestionowanego w skardze przepisu ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. 2019 r. poz. 2204) z art. 64 ust. 1 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 Konstytucji wniesiony został po upływie terminu, o którym mowa w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK.

7. Trybunał zwraca wreszcie uwagę, że w myśl art. 61 ust. 4 pkt 2 u.o.t.p.TK, nieusunięcie braku formalnego skargi w terminie skutkuje wydaniem postanowienia o odmowie

nadania skardze dalszego biegu. Trybunał ustalił, że skarżący nie usunął braku wskazanego w punkcie drugim zarządzenia Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 30 czerwca 2020 r. W reakcji na ww. zarządzenie skarżący nie doręczył poświadczonych za zgodność z oryginałem dokumentów stanowiących jeden komplet załączników do wniesionej skargi. Zamiast tego przedłożył zestaw kopii dokumentów różniący się od tego, który załączony był do skargi w chwili jej wniesienia, świadomie pomijając niektóre rozstrzygnięcia wydane w sprawie przez samodzielne uznanie ich za „niebędące niezbędne dla wypełnienia warunków formalnych skargi konstytucyjnej” (s. 2 pisma procesowego z 10 lipca 2020 r.). Jak jednak wspomniano już wyżej, w myśl art. 53 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 53 ust. 2 pkt 2 u.o.t.p.TK, na skarżącym spoczywa obowiązek rzetelnego przedstawienia stanu faktycznego sprawy w uzasadnieniu skargi, z czym należy łączyć obowiązek dołączenia do niej wszystkich wyroków, decyzji lub innych rozstrzygnięć potwierdzających wyczerpanie drogi prawnej, o której mowa w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK.

8. W związku z powyższym, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 i 2 u.o.t.p.TK, Trybunał postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.